O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI

"“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlar bo‘yicha prorektor
_________ Dj.B. Sultanov
2023 yil “___” ________

Ro‘yxatga olindi: № 57
2023 yil “4” 09

XALQARO IQTISODIYOT

FANNING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300 000-	Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	310 000-	Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60310500-	Raqamli iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo’yicha)

Toshkent – 2023

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
PRM1416	2022-2023	7	6
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
majburiy	o'zbek/рус		6

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (coat)	Jami yuklama (coat)
1.	Xalqaro iqtisodiyot	90	90	180

2.

I. Fanning mazmuni

Xalqaro iqtisodiyot fani talabalarga jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlarga oid nazariy va amaliy bilimlarni berish, uz yunalishiga mos tassavur va ko'nikmalarni rivojlantirishdir.

Fanni o'qitishning asosiy vazifalari – talabalarga jahon iktisodiyotining nazariy asoslari va tamoyillarini rivojlantirishni o'ziga xos jihatlarini tushunishiga yordam berish va shuningdek jahon mamlakatlari bilan samarali hamkorlik qilishning nazariy va amaliy tomonlarini o'rgatishdan iborat.

II.Asosiy nazariy qism.(Ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I Fan tarkibiga quydagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Jahon xo'jaligi va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: asosiy ko'rinishlari va xususiyatlari.

"Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" fanining predmeti, mazmuni va mohiyati. Jahon xo'jaligi to'g'risida tushuncha. Jahon xo'jaligi va uning milliy iqtisodiyotlarga ta'siri.

2-mavzu Xalqaro mehnat taqsimoti.

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimi va uning konsepsiyalari. Jahon bozori tuzilmasi va zamonaviy xalqaro iqtisodiy munosabatlar ko'rinishlari. Xalqaro mehnat taxsimoti xususiyati. Adam Smit va David Rekordo nazariyalari.

3-mavzu. Xalqaro savdoning rivojlanish nazariyalari va modellari

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida xalqaro savdo. Tashqi savdoni erkinlashtirish (liberallashtirish) va jahon savdosida proteksionizm siyosati.

4-mavzu. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish va boshqarish yo'llari

Erkin savdo va proteksionizm: Xalqaro savdoda davlatning roli. Savdo siyosati instrumentlari. Xalqaro savdoni davlat tomonidan tartibga solish. Xalqaro savdoni davlat tomonidan tartibga solish instrumentlari. Tarifli va notarif usullar.

5-mavzu. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi

Jahon ishchi kuchi bozorining mohiyati va paydo bo'lish sabablari. Mehnat migratsiyasining asosiy yo'nalishlari va markazlari. Xalqaro mehnat migratsiyasi ko'rinishlari. Migrantlar - mehnat qobiliyatli yoshdagi iqtisodiy faol odamlar. Xorijda ish qidirishga intilayotgan odamlarga ko'maklashuvchi migratsiya xizmatlari va xalqaro tashkilotlari.

6-mavzu. Xalqaro kapital migratsiyasi

Chetga kapital chiqarish xalqaro iqtisodiy munosabatlarni ko'rinishlaridan biridir. Kapital chiqarishni sababi va mohiyati. To'g'ri portfel investitsiyalar. Jahon iqtisodiyotida xalqaro qarzlar (zayomlar), ularning tutgan o'rni. Rivojlanishda rasmiy yordam tushunchasi. Kapital chiqarishning asosiy yo'nalishlari, ko'lamilari. Investitsion iqlim.

7-mavzu Xalqaro transmilliy kompaniyalar va korporatsiyalar faolyati.

Jahon iqtisodiyotida Transmilliy korporatsiyalar (TMK). TMKning tashkil topishi, faoliyati va ishlab chiqarishni baynalmilallashuvdagi roli. TMKlar va yangi sanoatlashgan davlatlar. TMKlar faoliyatini xalqaro boshkaruvi. Xalqaro korporatsiyalarning mohiyati, tuzilmasi va ko'rinishlari. Bosh kompaniya, assotsiatsiyalashgan firmalar, sho'ba korxonalar, kichik shaxobchalar. TMKning jahon iqtisodiyotida tutgan o'rni va ahamiyati. TMK faoliyatining yangi ko'rinishlari: lizing i faktoring.

8-mavzu. Jahon iqtisodiyotida erkin iqtisodiy hududlarning tutgan o'rni

Jahon iqtisodiyotida erkin iqtisodiy xududlar, ularning funksiyalari va turkumlanishi (klassifikatsiyasi). Erkin iqtisodiy xududlar tajribasi. "Erkin iqtisodiy hudud" (EIH) tushunchasi. Erkin iqtisodiy hududlarning asosiy ko'rinishlari. Erkin iqtisodiy hududlarni yaratishning AQSh, Xitoy modellari va ularning xususiyatlari. Moliyaviy va ma'muriy tadbirlar.

Erkin iqtisodiy hududlarda joriy etiladigan imtiyozlar. Savdo EIHlari. Texnoparklar. Texnopolislar. Offshor hududlar.

9-mavzu. Xalqaro valyuta-moliya va kredit munosabatlari

Milliy va mintaqaviy valyutalar tizimidagi asosiy qonun-qoidalar. Valyuta bozorlari, ularning funksiyasi, turlari. Xalqaro kredit munosabatlarning mohiyati, mazmuni.

10-mavzu. Xalqaro moliya bozori

Xalqaro moliyaviy kredit tashkilotlar. Xalqaro valyuta fondi (XVF), uning funksiyalari. Xalqaro bank guruhlari: Yevropa rivojlanish va qayta tiklash banki (YeTTB), Osiyo rivojlanish banki (ORB),va boshqalar.

11-mavzu. Rivojlanayotgan mamlakatlar – xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida

Rivojlanayotgan mamlakatlarning asosiy belgilari, xususiyatlari. Xalqaro mehnat taqsimotidagi o'rni. Mamlakatlarning asosiy guruhlari.

Rivojlanayotgan mamlakatlarning rivojlanish darajasiga ko'ra qaloq va o'rta darajada rivojlanayotgan, rivojlanib borayotgan "yangi sanoatlashgan mamlakatlar"ga bo'linishi.

12-mavzu. Xalqaro iqtisodiy integratsiya

Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati, ko'rinishlari. G'arbiy Yevropa integratsiyasining rivojlanish bosqichlari. Yevropa Ittifoqi tashqilotlarining tashkil topish mexanizmi.

13-mavzu. Jahon iqtisodiyotini tartibga solishda xalqaro tashkilotlarning roli

Xalqaro tashkilotlarning paydo bo'lish jarayoni. Xalqaro tashkilotlarning tasniflanishi. Global va hududiy tashkilotlar. Hukumatlararo va nohukumat iqtisodiy tashkilotlar. BMT va uning tizimi. Xalqaro tashkilotlarning o'z faoliyatini qayta qurishi.

14-mavzu. Jahon xo'jaligida rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti

Rivojlangan davlatlar guruhining jahon xo'jaligi va siyosatida tutgan o'rni. Rivojlangan davlatlar sanoatiga xarakteristika. Guruhga kiruvchi mamlakatlar kriteriyasi, iqtisodiyotini umumiy belgilari. Iqtisodiyotdagi makrotuzilma.

15-mavzu. Jahon xo'jaligining globallashuv jarayonlarida O'zbekistonning ishtiroki

O'zbekiston Respublikasining XX-XXI asrlar bo'sag'asidagi resurslari (tabiiy, inson, ilmiy-texnikaviy va ishlab chiqarish) va rivojlanish imkoniyatlari.

Mustaqillik yillaridagi respublikaning iqtisodiy ahvoli. Global miqyosdagi iqtisodiy inqirozlarni bartaraf etishdagi qiyinchiliklar.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Jahon xo'jaligi va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: asosiy ko'rinishlari va xususiyatlari.
2. Xalqaro mehnat taqsimoti
3. Xalqaro savdoning rivojlanish nazariyalari va modellari
4. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solish va boshqarish yo'llari
5. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi
6. Xalqaro kapital migratsiyasi va transmilliy kompaniyalar
7. Jahon iqtisodiyotida erkin iqtisodiy hududlarning tutgan o'rni
8. Xalqaro valyuta-moliya va kredit munosabatlar
9. Xalqaro moliya bozori
10. Jahon xo'jaligida rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti
11. Rivojlanayotgan mamlakatlar – xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida
12. Xalqaro iqtisodiy integratsiya
13. Jahon iqtisodiyotini tartibga solishda xalqaro tashkilotlarning roli
14. Jahon iqtisodiyotini tartibga solishda xalqaro tashkilotlarning roli
15. Jahon xo'jaligining globallashuv jarayonlarida O'zbekistonning ishtiroki

Amaliy mashg'ulotlar bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanishi maqsadga muvofiq.

VI. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishining asosiy maqsadi – o'qituvchining rahbarligi va nazoratida muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.

- Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalaniladi:
- qo'shimcha darslik, ilmiy maqolalar va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- kompyuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- masofaviy ta'limni tashkil etishda qatnashishlari va boshqalar.

Mustaqil ishni tashkil etish buyicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Talabalar qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, hamda internet saytlaridan foydalanib, referatlar va ilmiy dokladlar, mustaqil ish mavzusiga doir prezentatsiyalar tayyorlaydilar.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

Jahon iqtisodiyotining mohiyati va XX-XXI asrlar bo'sag'asidagi taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari va tamoyillari

2. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida 2011 yil uchun belgilangan ustuvor tamoyillarning ahamiyati

	3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning "Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi" mavzusidagi ma'ruzasi va uning natijasida amalga oshiriladigan ishlarning tashqi iqtisodiy siyosatga ta'sirini o'rganish 4. Xalqaro mehnat taqsimoti jahon xo'jaligining moddiy asosi sifatida 5. Xalqaro ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi va kooperatsiyasi 6. Jahon iqtisodiyotda Yangi industrial davlatlarning tutgan o'rni 7. Bozor iqtisodiyotiga o'tayotgan davlatlarning iqtisodiy rivojlanish modellari 8. Jahon xo'jaligida iqtisodiy xavfsizlik muammolari 9. Jahon iqtisodiyotida transmilliy korporatsiyalarning tutgan o'rni 10. Jahon xo'jaligida iqtisodiy o'sish va ijtimoiy rivojlanish muammolari 11. Erkin iqtisodiy hududlar va ularni tashkil etish muammolari 12. Xalqaro raqobat va uning zamonaviy sharoitda yuzaga chiqish xusuiyatlari 13. Zamonaviy jahon xo'jaligi sub'ektlari va mamlakatning jahon iqtisodiyotdagi o'rnini tavsiflovchi ko'rsatkichlar tizimi 14. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mazmuni va mohiyati 15. Xalqaro ilmiy-texnikaviy hamkorlik 16. XXI asr bo'sag'asida jahon iqtisodiyotida global muammolar. 17. Jahon iqtisodiyotida oziq-ovqat muammosi 18. Germaniya Federativ Respublikasi. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 19. Fransiya Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 20. Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya birlashgan qirolligi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 21. Italiya Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 22. Yaponiya iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 23. Koreya Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 24. Malayziya federatsiyasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari. 25. Xitoy Xalq Respublikasi iqtisodiyoti. Jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy munosabatlari.
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar).** «Xalqaro iqtisodiyot » o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga

3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar).** «Xalqaro iqtisodiyot » o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr: talaba Xalqaro iqtisodiyot tavsiflovchi iqtisodiy, ijtimoiy va tashkiliy ko'rsatkichlarni tahlil qilish va umumlashtirish xususiyatlarini; ma'lumotlar yig'ishni tashkillashtirish va ularning aniqligi va sifatini baholash, kuzatishlar natijasida olingan ma'lumotlarni tizimlash va qayta ishlashni; ma'lumotlarni qayta ishlash natijalarini umumlashtirish va tahlil qilishni, ijtimoiy-iqtisodiy va ishlab chiqarish jarayonlarini modellashtirish va dasturlashni ***bilishi;*** - talaba Xalqaro iqtisodiyot da zamonaviy tamoyillari, nazariy asoslarini hayotga tadbiq etish; chet mamlakatlarning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarini tadqiq qila olish; tashqi savdo shartnomalarini tuzish, texnika va texnologiyalar ayirboshlash bo'yicha bitimlar imzolash; xalqaro iqtisodiy munosabatlar sohasida hamkorlikning eng ratsional uslub va ko'rinishlarini aniqlay olish; iqtisodiy o'sish va rivojlanishning asosiy ko'rsatkichlarini hisoblash va tahlil qilish yuzasidan ***ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim.*** - talaba Xalqaro iqtisodiyotni mohiyati va jahon iqtisodiyoti rivojlanishining tamoyillari; xalqaro iqtisodiy munosabatlarning zamonaviy tamoyillari va xususiyatlari; bozor iqtisodiyoti asoslari va tamoyillari; iqtisodiy tizimlar turlari va modellari; jahon xo'jaligining global muammolari; jahon xo'jaligining tarmoq tuzilmasi; xalqaro iqtisodiy integratsiya; ko'shma korxonalarni tashkil etish va boshqarish ***malakalariga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** * ma'ruzalar; * interfaol keys-stadilar; * seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); * guruhlarda ishlash; * individual loyihalar; * taqdimotlar qilish.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1.N.Gregory Monkiw, Principles of Economics , 8th edition. Amazon, USA 2018 2. Международная экономика. В 2-х ч. [Текст] : учебное пособие / А. Киреев. - М. : Междунар. отношения, [2003] - 2003

<table>
<tr><td></td><td>Ч. 2 : Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование. - 2003. - 488 с. - Доп. лит. с.: 479-480.- Указ.: с. 481-484.
Qo‘shimcha adabiyotlar
1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik o‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent : O‘zbekiston, 2016. - 56 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash–yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b
3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: : “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
4. Мировая экономика: прогноз до 2020 года / под ред. акад. А.А. Дынкина / Учебник ИМЕМО РАН. – М.: Магистр, 2007. – 429 стр.
5. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: учебник /Под ред. Л.Н. Красавиной. - 3-э изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 2007. - 576 стр.
6. Внешнеэкономическая деятелност: учебник. для студ. сред. проф. учебник. заведений /Б. М. Смитиенко, В. К. Поспелов, С. В. Карпова и др.]; под ред. Б. М. Смитиенко, В. К. Поспе¬лова. — 4-э изд., перераб. и доп. — М.: «Академия», 2007. — 304 стр.
Internet saytlar:
www.stat.uz
www.cisstat.com
www.unstats.un.org
www.worldbank.org</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>O‘quv dasturi Muhammad al Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Kengashining 2023-yil 31-avgustdagi 9(731)/1(732) -sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>Fan/modul uchun ma’sullar:
N.Xasanova - Muhammad al Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti “AKT sohasida iqtisod” kafedrasi dotsenti v.b.</td></tr>
<tr><td>9.</td><td>Q.A.Shakarov - Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Magistratura bo’limi boshlig’idotsent.
Yadgarov A.- TDIU “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasi i.f.d. dotsent.</td></tr>
</table>